

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 10.1.2007
KOM(2007) 2 (lõplik)

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Ülemaailmse kliimamuutuse piiramine 2 Celsiuse kraadiga
Edasine tegevuskäik aastaks 2020 ja järgnevateks aastateks**

{SEK(2007) 7}
{SEK(2007) 8}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Ülemaailmse kliimamuutuse piiramine 2 Celsiuse kraadiga Edasine tegevuskäik aastaks 2020 ja järgnevateks aastateks

1. KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Kliima muutub. On vaja kiireid meetmeid, et hoida seda muutust juhitavates piirides. EL peab vastu võtma oma sisemeetmed ja olema eestvedajaks rahvusvahelises ulatuses, et maailma keskmine temperatuur ei ületaks industriaalühiskonna eelset taset rohkem kui 2 °C.

Käesolev teatis ja sellele lisatud mõjuhindang näitavad, et see on tehniliselt võimalik ja majanduslikult mõeldav tingimusel, et peamised heite põhjustajad võtavad kiireid meetmeid. Tulu ületab kaugelt majanduslikke kulusid.

Käesolev teatis esitatakse 2007. aasta kevadel Euroopa Ülemkogule, kes peaks tegema otsuse kompleksse ja mitmekülgse lähenemisviisi kohta ELi energeetika ja kliimamuutuse alasele poliitikale. See järgneb 2005. aasta teatisele „Kuidas võita lahing globaalse kliimamuutuse vastu?“, milles esitati konkreetset soovitusel ELi kliimapolitiika kohta ja esitati ELi edaspidise kliimastrateegia põhipunktid. Euroopa Ülemkogu peaks meie kliimamuutusepolitiika järgmiste etappide kindlaksmääramisel tegema otsused, mis parandaksid tingimusi uue ülemaailmse kokkuleppe sõlmimiseks ajavahemikuks pärast 2012. aastat, jätkuna Kyoto protokollis võetud esimestele kohustustele.

Teatises tehakse ettepanek, et EL püüaks rahvusvahelistel läbirääkimistel saavutada eesmärgi, et arenenud riikide kasvuhoonegaaside heidet vähendataks 30% võrra aastaks 2020 (võrreldes 1990. aasta tasemega). See on hädavajalik, et ülemaailmne kliimamuutus jääks 2 °C piiridesse. Kuni rahvusvahelise kokkuleppe sõlmimiseni ja piiramata ELi seisukohti rahvusvahelistel läbirääkimistel, peaks EL võtma juba nüüd endale iseseisva kindla kohustuse vähendada 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 20% võrra heitkogustega kauplemise ELi süsteemi, muude kliimamuutuse alaste kavade ja energeetikapoliitika uute meetmete abil. Selline lähenemisviis tagaks ELile juhtpositsiooni maailmas kliimaküsimuste alal. See annaks ka tööstusele signaali, et heitkogustega kauplemise süsteem jätkub ka pärast 2012. aastat, ning innustaks investeerima heite vähendamise tehnoloogiasse ja vähese süsinikdioksiidi heitega alternatiividesse.

Pärast 2020. aastat muutub arengumaade heide suuremaks arenenud riikide omast. Vahepeal peaks arengumaade summaarse heite kasvukiirus hakkama kahanema ja pärast 2020. aastat peaks heide ise hakkama vähenema. Seda võib saavutada ilma nende majanduskasvu ja vaesuse vähendamist ohustamata, kui kasutada mitmekesiseid energeetika- ja transpordimeetmeid, mis mitte ainult ei aita heidet paremini vähendada, vaid toovad ka ise otsest majanduslikku ja sotsiaalset kasu.

2050. aastaks tuleks heiteid kogu maailmas vähendada 50%, võrreldes 1990. aastaga, mis tähendab arenenud riikide heite vähendamist 2050. aastaks 60-80%. Ka paljud arenguriigid peavad oma heiteid oluliselt vähendama.

Turupõhised meetmed nagu heitkogustega kauplemise ELi süsteem on põhivahendid, mis tagavad, et Euroopa ja teised riigid saavutavad oma eesmärgid võimalikult väikeste kuludega. Raamistik ajavahemikuks pärast 2012. aastat peaks võimaldama samalaadsete kauplemissüsteemide ühendamist üksteisega, kusjuures heitkogustega kauplemise ELi süsteem oleks tulevase ülemaailmse süsihappegaasi turu tugisammas. Heitkogustega kauplemise ELi süsteem on ka pärast 2012. aastat avatud puhta arengu mehhanismide süsihappegaasikrediitidele ja Kyoto protokollile ühise rakendamise projektidele.

EL ja selle liikmesriigid peaksid tegema otsuse tugevasti suurendada investeerimist energeetika ja säästlikkuse alasesse uurimis- ja arendustegevusse.

2. KLIIMAMUUTUS: EESMÄRGI 2 °C SAAVUTAMINE

Usaldusväärsed teadusandmed näitavad, et kliimamuutuse ohjeldamiseks on vaja võtta kiireid meetmeid. Hiljutised uuringud, nagu Sterni ülevaade, kinnitavad, et minnalaskmine läheb väga kalliks. Tegemist on majanduslike ja ka sotsiaalsete ning keskkonnakuludega ning eriti rängalt tabavad need vaeseid nii arengumaades kui ka arenenud riikides. Minnalaskmisel on tõsised kohalikud ja ülemaailmsed julgeoleku alased tagajärjed. Enamik lahendusi on rakendamisvalmis, kuid valitsused peavad võimalikult kiiresti vastu võtma sellekohased tegevuskavad. Nende rakendamise majanduslikud kulud on talutavad, kuid kliimamuutuse ohjeldamine annab ka muus suhtes suurt kasu.

ELi eesmärk on hoida maailma keskmise temperatuuri tõus alla 2 °C, võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega. See piirab kliimamuutuse mõju ja kogu maailma ökosüsteemi ulatusliku ja pöördumatu rikkumise tõenäosust. Nõukogu on märkinud, et selleks tuleks kasvuhoonegaaside sisaldus õhus hoida tunduvalt madalamal kui 550 ppmv CO₂-ekvivalenti. Kui stabiliseerida pikaajalised kontsentratsioonid 450 ppmv CO₂-ekvivalenti juures, siis on tõenäosus selle saavutamiseks 50%. Selleks tuleks ülemaailmse kasvuhoonegaaside heite tippväärtus saavutada enne 2025. aastat ja seejärel peaks see aastaks 2050 langema kuni 50%le 1990. aasta tasemest. Nõukogu on leppinud kokku, et arenenud riigid peavad edaspidigi näitama eeskujuna ja vähendama aastaks 2020 oma heidet 15–30%. Euroopa Parlament on teinud ettepaneku, et ELi eesmärk peaks olema vähendada CO₂ heidet 30% aastaks 2020 ja 60–80% aastaks 2050.

Käesolevas teatises on esitatud võimalused, kuidas realistlike ja tõhusate meetmete rakendamisega ELis ja kogu maailmas saavutada eesmärk 2 °C. Mõju hindamise aruandes esitatud kasvuhoonegaaside heite muutumise kõver on kulutõhus kava eesmärgi 2 °C saavutamiseks. See on kooskõlas eesmärgiga vähendada arenenud riikides aastaks 2020 heidet 30%, võrreldes 1990. aasta heitega. Sellest on ka näha, et heite vähendamisest arenenud riikides üksi ei piisa. Prognoosi kohaselt lähevad arengumaad oma heitkogustega aastaks 2020 arenenud riikidest mööda ja nende heidete hilisemat suurenemist ei saa kuidagi kompenseerida arenenud riikide heidete vähendamisega. Kliimamuutuse tõhusaks ohjeldamiseks on seepärast vaja vähendada

arengumaade kasvuhoonegaaside heite kasvu ja anda tagasikäik metsade hävitamisest tingitud heidetele. Ka jätkusuutlik ja tõhus metsanduspoliitika suurendab metsade panust kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni üldisesse vähendamisse.

3. MINNALASKMISE JA MEETMETE VÕTMISE KULUD

Komisjoni 2005. aasta teatises „Kuidas võita lahing globaalse kliimamuutuse vastu?” näidati, et kliimamuutuse ohjeldamisest saadav kasu ületab nende meetmetega seotud kulused. Hiljutised uuringud on kinnitanud kliimamuutuse mõju mitmekesisust; kliimamuutus mõjutab põllumajandust, kalandust, kõrbestumist, bioloogilist mitmekesisust, veevarusid, kuumast ja külmast ilmast tingitud surevust, kahjustab rannikuvööndeid ja põhjustab üleujutuskahjusid.

Kliimamuutuse mõju jaguneb ilmselt ebaühtlaselt. Mõned ELi piirkonnad kannatavad teistest rohkem. Näiteks Lõuna-Euroopas vähendab kliimamuutus arvatavasti põllukultuuride saagikust, suurendab kuumast tingitud surevust ja halvendab turismitingimusi suvekuudel.

Sterni ülevaates väidetakse, et kliimamuutuse on põhjustanud üks suurimaid turutõrkeid, mida maailm on kunagi näinud. Asjaolu, et kliimamuutuse kulused ei saa arvestada turuhindades, mis reguleerivad meie majanduslikku käitumist, põhjustab suurt majanduslikku ja sotsiaalset kahju. Sterni ülevaates on hinnatud, et minnalaskmine võib maksta 5–20% maailma SKTst ja kõige enam kannatavad seetõttu kõige vaesemad, kelle kohandumisvõime on kõige väiksem; see teravdab kliimamuutuse sotsiaalset mõju.

Prognooside kohaselt on maailma SKT aastaks 2030 peaaegu kaks korda suurem kui aastal 2005. GDP kasv suurima heitega arenguriikides on edaspidigi kõrgem kui arenenud riikides. Mõjuhinnang näitab, et ülemaailmsed meetmed kliimamuutuse ohjeldamiseks on täielikult ühitatavad majanduskasvu säilitamisega kogu maailmas. Vähese süsihappegaasi heitega majanduse väljakujundamiseks oleks aastail 2013–2030 vaja investeerida 0,5% kogu maailma SKTst. See vähendaks ülemaailmse SKT kasvu kõigest 0,19% aastas kuni aastani 2030, mis on vaid murdosa prognoositavast aastasest kasvust 2,8%. See on kindlustusmaks, mis tuleks maksta, et oluliselt vähendada kliimamuutuse pöördumatute kahjude ohtu. Väga oluline on see, et tegelikult ülehinnatakse selleks vajalikke jõupingutusi, kuna arvesse ei ole võetud sellega kaasnevat kasu tervisele, suuremat energiavarustuse kindlust ega kliimamuutusest tingitud kahjude vähenemist.

4. KASU MEETMETEST, SEOS TEISTE POLIITIKAVALDKONDADEGA

Nafta ja gaasi hinnad on viimase kolme aasta jooksul kahekordistunud ja ka elektri hind ei ole maha jäänud. Energia on ka edaspidi kallis ja hinnad tõusevad veelgi. Komisjoni hiljutine energiatõhususe tegevuskava näitab, et ressursikasutuse tõhususe suurendamise üldine poliitika on majanduslikult väga hästi põhjendatud, isegi kui me ei arvesta sellega kaasnevat heite vähenemist.

Mõjuhindangus on näidatud, et ELi meetmed kliimamuutuse ohjeldamiseks suurendaksid oluliselt ELi energiavarustuse kindlust. Nii nafta kui ka gaasi import väheneb umbes 20% aastaks 2030, võrreldes nende impordiga, kui meetmeid ei võetaks. Kliimamuutuse ja energeetika tegevuskavade omavaheline seostamine tagab nende vastastikuse soodsa koostoime.

Meetmed kliimamuutuse ohjeldamiseks vähendavad ka õhu saastatust. Näiteks ELi CO₂ heite vähendamine 10% aastaks 2020 annaks väga suurt kasu tervishoiule (seda hinnatakse 8–27 miljardile eurole). Sellised meetmed kergendaksid seega õhu saastamise vastase ELi strateegia eesmärkide saavutamist.

Samasugust kasu saaksid ka teised riigid. Prognooside kohaselt impordivad USA, Hiina ja India aastaks 2030 vähemalt 70% neile vajaminevast naftast. Ressursside vähenemine võib tekitada geopoliitilisi pingeid. Samas suureneb õhu saastatus, eriti arengumaades. Kasvuhoonegaaside heite vähendamine teistes maades suurendab nende energiavarustuse kindlust ja parandab õhu kvaliteeti.

5. MEETMED ELIS

(a) Heite vähendamise eesmärkide kindlaksmääramine

ELis on veel palju võimalusi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks. ELi strateegilises energiaaruandes on esitatud hulk meetmeid nende võimaluste laialdaseks avamiseks. Lisaks vähendavad ka Euroopa kliimamuutuste programmi ja muud meetmed, mida praegu rakendatakse, heiteid pärast 2012. aastat.

EL võib oma kliimamuutuse alaseid eesmärke saavutada ainult rahvusvaheliste kokkulepete taotlemise kaudu. ELi sisemeetmetega on näidatud, et kasvuhoonegaaside heidet saab vähendada ilma majanduskasvu ohtu seadmata ja et selleks vajalik tehnoloogia ja poliitikavahendid on juba olemas. EL võtab ka edaspidi sisemeetmeid kliimamuutuse ohjeldamiseks. See võimaldab ELil olla rahvusvahelistel läbirääkimistel teenäitaja osas.

Nõukogu peaks otsustama, et EL ja liikmesriigid teevad ettepaneku vähendada aastaks 2020 arenenud riikide kasvuhoonegaaside heidet 30% võrra rahvusvahelise kokkuleppega, mille eesmärk on piirata maailma kliima soojenemine 2 °Cga, võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega. Kuni rahvusvahelise kokkuleppe sõlmimiseni ja piiramata ELi seisukohti rahvusvahelistel läbirääkimistel, peaks EL võtma juba nüüd endale iseseisva kindla kohustuse vähendada 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähemalt 20% võrra 1990. aastaga võrreldes heitkogustega kauplemise ELi süsteemi, muude kliimamuutuse alaste kavade ja energeetikapoliitika uute meetmete abil. See annab Euroopa tööstusele signaali, et saastekvootide nõudlus on suur ka pärast 2012. aastat ja stimuleerib investeerima heite vähendamise tehnoloogiasse ja vähese süsinikdioksiidi heitega alternatiividesse.

(b) ELi energeetikapoliitika kavades ettenähtud meetmed

ELi strateegilise energiaaruande kohaselt tagavad järgmised konkreetsed meetmed ELi konkurentsivõimelise, säästlikuma ja varustuskindla energeetika ning kasvuhoonegaaside heite tunduva vähendamise aastaks 2020:

- ELi energiatõhususe suurendamine 20% võrra aastaks 2020;
- suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu 20% võrra aastaks 2020;
- süsiniku keskkonnaohutu sidumise ja geoloogilise ladustamise kava vastuvõtmine, milles nähakse ette kaheteistkümne suure näidistehase ehitamine Euroopas aastaks 2015.

(c) Heitkogustega kauplemise ELi süsteemi tugevdamine

45% ELi CO₂ heitest on hõlmatud heitkogustega kauplemise ELi süsteemiga. Aastaks 2013 peaks selle koguse osatähtsus suurenema. Heitkogustega kauplemise ELi süsteemi läbivaatamisel tuleks kaaluda vähemalt järgmisi võimalusi selle süsteemi tugevdamiseks:

- teha eraldisi pikemaks ajavahemikuks kui viis aastat, et tagada pikaajaliste investeerimisotsuste tegemiseks vajalik prognoositavus;
- laiendada süsteemi teistele gaasidele ja sektoritele;
- tunnustada süsiniku sidumist ja geoloogilist ladustamist;
- ühtlustada eraldamise kord liikmesriikides, et vältida konkurentsi moonutamist Euroopas, kasutada ulatuslikumalt oksjoneid;
- siduda heitkogustega kauplemise ELi süsteem samalaadsete kohustuslike kavadega (näiteks Californias ja Austraalias).

(d) Transpordist tingitud heite vähendamine

Transpordist tingitud heide on ELis pidevalt kasvanud ja nullinud suure osa jäätme-, tootmis- ja energeetikasektoris saavutatud vähendamisest. Transpordist tingitud heite vähendamiseks:

- nõukogu ja parlament peaksid vastu võtma komisjoni ettepaneku hõlmata ka lennundus heitkogustega kauplemise ELi süsteemiga;
- Nõukogu peaks vastu võtma komisjoni ettepaneku siduda sõiduautomaksud CO₂ heite tasemega.
- edasised meetmed autode CO₂ heite vähendamiseks esitatakse peatses teatises; aastaks 2012 on autode puhul vaja mitmekülgse ja järjekindla lähenemisviisi kasutamise järgi eesmärgini 120 g CO₂/km. Uuritakse ka võimalusi edasisteks vähendamisteks pärast aastat 2012;
- tuleb tugevdada nõudlusele suunatud meetmeid, mida on käsitletud valges raamatus Euroopa transpordipoliitika kohta aastaks 2010, ja nende läbivaatamist;

- autokaubavedude ja laevandusega seotud kasvuhoonegaaside heited tuleks veelgi piirata, pidades silmas rahvusvahelist mõõdet;
 - tuleb vähendada mootorikütuste elutsükli põhise CO₂ heidet, sealhulgas säästlike biokütuste, eriti teise põlvkonna biokütuste arendamise hoogustamisega.
- (e) Muude sektorite kasvuhoonegaaside heite vähendamine**

Elumajad ja ärihooned

Ehitiste energiakasutust saab vähendada kuni 30%, kui laiendada ehitiste energiatõhususe direktiivi rakendusala ja kehtestada ELi tõhususnõuded, millega soodustatakse väga madala energiatarbega hoonete ehitamist (mille tulemusel need peaksid aastaks 2015 olema laialt levinud). Kuna kliimamuutus mõjutab peamiselt vaesemaid elanikke, peaksid valitsused kavandama eraldi sotsiaalelamute energeetikapoliitikat.

Muud gaasid peale CO₂

Muude kasvuhoonegaaside kui CO₂ heite (need gaasid moodustavad 17% ELi heitest) vähendamiseks esitatakse teiste hulgas järgmised meetmed:

- tugevdada ühise põllumajanduspoliitika ja ELi metsanduse tegevuskava meetmete rakendamist, et vähendada ELi põllumajandusega seotud heiteid ja soodustada CO₂ bioloogilist sidumist;
- seada piirid söe, nafta ja maagaasi tootmisega seotud ning gaasimootorite metaaniheitele või hõlmata need heited heitkogustega kauplemise ELi süsteemiga;
- jätkata gaasiliste fluoriühendite kasutamise piiramist või keelamist;
- vähendada põlemisest tingitud diämmastikoksiidi heidet ja hõlmata suurte kütiste heited heitkogustega kauplemise ELi süsteemiga.

(e) Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine

Ühenduse 7. raamprogrammis on kliimamuutuse, energeetika ja transpordi uuringute eelarvet aastateks 2007-2013 suurendatud kaks korda ja see on nüüd 8,4 miljardit eurot. Seda tuleks kiiresti kasutada puhta energia ja transpordi tehnoloogia arendamiseks, et need võimalikult kiiresti juurutada, ja teadlikkuse tõstmiseks kliimamuutusest ja selle mõjudest.. Lisaks tuleks uuringute eelarvet veelgi suurendada pärast 2013. aastat ja sellega peaksid kaasnema liikmesriikide samasugused jõupingutused. Strateegiline energiatehnoloogia tegevuskava ja keskkonnatehnoloogia tegevuskava tuleks täielikult rakendada ja tuleks jätkata avaliku ja erasektori koostöö soodustamist.

(f) Ühtekuuluvuspoliitika

2006. aasta oktoobris vastuvõetud ühenduse strateegilistes suunistes ühtekuuluvuspoliitika kohta on ette nähtud säästliku transpordi ja energeetika ning keskkonnasõbraliku tehnoloogia ja ökoinnovatsiooni edendamine struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi abil. Need meetmed tuleks võtta rakenduskavadesse.

(g) Muud meetmed

EL peaks uurima kõiki võimalusi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja võetavate meetmete keskkonnakaitse alase ja majandusliku kooskõla tagamiseks. Konkurentsivõimet, energeetikat ja keskkonda käsitleva kõrgetasemelise tööühma teises aruandes öeldi, et on vaja analüüsida, kuidas on teostatavad kõik võimalikud poliitikameetmed, mis võiksid kannustada ELi kaubanduspartnereid võtma tõhusaid meetmeid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks.¹

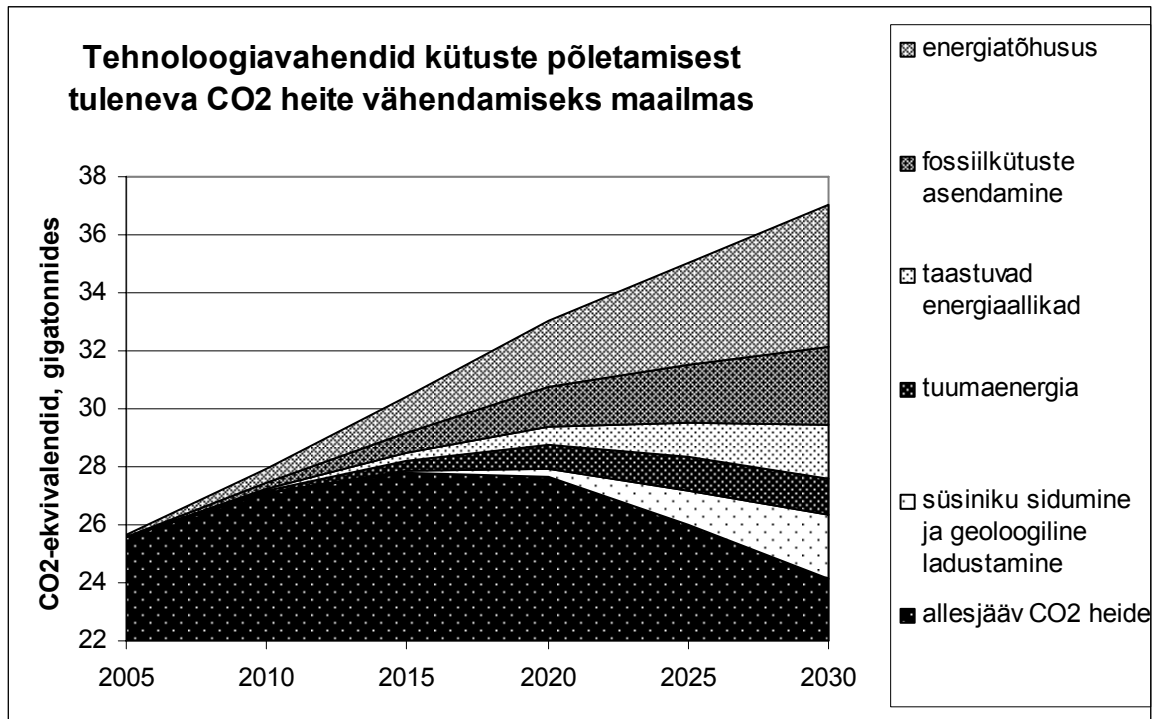
EL peaks edaspidigi tõstma avalikkuse teadlikkust kliimamuutuse mõjust inimeste elule ja haarama avalikkust kaasa selle mõju vähendamise jõupingutustesse.

6. RAHVUSVAHELISED MEETMED ÜLEMAAILMSES VÕITLUSES KLIIMAMUUTUSE VASTU

Kliimamuutuse vastu saab võidelda ainult ülemaailmsete meetmetega. Eesmärgi 2 °C saavutamiseks peab rahvusvaheline arutelu minema kaugemale retoorikast; on vaja läbi rääkida konkreetsed kohustused. EL peaks sellise kokkuleppe võtma oma üldiseks rahvusvaheliseks prioriteediks ja organiseerima end nii, et ta saaks esitada ELi ühtse seisukoha ja tegevuskava ning veenva ja järjekindla lähenemisviisi kõigi nende aastate jooksul, mida see jõupingutus nõuab, rakendades selleks kogu oma mõju. Selle koordineerimiseks ja rahvusvaheliste meetmete võtmiseks on vaja rakendada eri töömeetodeid.

Vajalikud eeldused sellise kokkuleppe saavutamiseks on olemas. Riikides nagu USA ja Austraalia, kes ei ole ratifitseerinud Kyoto protokoll, teadvustatakse üha enam kliimamuutusega seotud ohtusid ja võetakse piirkondlikke meetmeid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks. Ettevõtted, isegi enam kui mõni valitsus, vaatavad olukorda pikaajalises perspektiivis ja hakkavad aktiivselt osa võtma kliimamuutuse vastasest võitlusest, nõudes kooskõlalist, stabiilset ja tõhusat poliitilist raamistikku, millest juhendada investeerimisel. Enamik kasvuhoonegaaside heite vähendamise tehnoloogilistest lahendustest on kas täielikult või põhiliselt välja töötatud ja nendega saab heidet vähendada (vt joonis 1). Vaja on suuremate saastajate toetust pikaajalise kokkuleppe sõlmimiseks, millega tagatakse nende rakendamine ja edasiarendamine.

¹ Ka komisjoni strateegilises energeetikaaruandes, mis on vastu võetud samal ajal kui käesolev teatis, on viidatud kaubanduspoliitika meetmetele, mis aitavad seda saavutada.

Allikas: TUÜ-IPTS, POLES

6.1. Arenenud riikide meetmed

Arenenud riigid on vastutavad 75% praegu atmosfääris oleva kasvuhoonegaaside koguse eest ja 51% eest, kui arvestada ka metsade hävitamist (mis toimub põhiliselt arengumaades). Neil on olemas ka tehnoloogia ja rahalised vahendid oma heite vähendamiseks. Arenenud riigid peaksid järgneva kümne aasta jooksul tegema põhilise osa jõupingutustest.

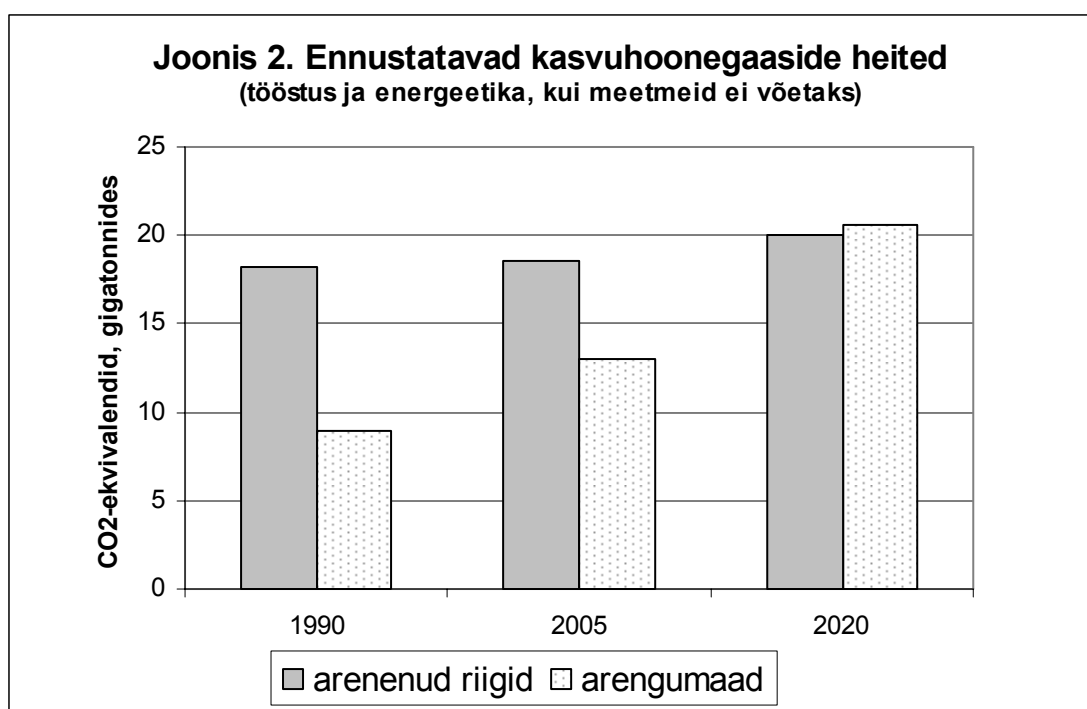
Nende arenenud riikide, kes ei ole Kyoto protokolliga ratifitseerinud, võimalused oma kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks on veelgi suuremad kui ELil. Eesmärgi 2 °C saavutamiseks ja osana kokkuleppes ajavahemikuks pärast 2012. aastat peaks EL tegema ettepaneku, et arenenud riigid võtavad endale kohustuse vähendada oma heidet 30% aastaks 2020, võrreldes 1990. aasta tasemega. Heitkogustega kauplemise süsteemid on tähtsaim vahend, mis tagab, et arenenud riigid võivad saavutada oma eesmärgid kulutõhusalt. Ka mujal maailmas arendatakse heitkogustega kauplemise ELi süsteemiga sarnaseid süsteeme. Riikidesisesed kauplemissüsteemid, mille eesmärkide raskus on võrreldav, tuleks ühendada, et vähendada eesmärkide saavutamise kulusid.

Raamistik ajavahemikuks pärast 2012. aastat peaks sisaldama siduvaid ja tõhusaid eeskirju kohustuste täitmise jälgimiseks ja tagamiseks, et oleks kindel, et kõik riigid püüavad täita oma kohustusi, ja et poleks tagasilangemisi, nagu hiljuti juhtus.

6.2. Meetmed arengumaades

Lähitulevikus peaksid arenenud riigid võtma tõhusaid meetmeid oma heite vähendamiseks. Kuna arengumaade majandus ja heited kasvavad nii absoluutses kui ka suhtelises arvestuses, langeb aastaks 2020 nende arvele juba rohkem kui 50% kogu maailma heidetest (vt joonis 2). Üksnes arenenud riikide jõupingutused ei

muutu seepärast mitte lihtsalt vähetõhusaks, vaid neist lihtsalt ei piisa, isegi kui nad vähendaksid oma heiteid väga tugevasti. Seepärast on hädavajalik, et arengumaad, eriti peamised kiiresti areneva majandusega riigid, hakkaksid võimalikult kiiresti vähendama oma heidete kasvu ja vähendaksid oma heiteid absoluutses arvestuses pärast aastat 2020. Lisaks on vaja suuri jõupingutusi, et vähendada metsade hävitamisest tingitud heiteid. See on täiesti võimalik ja ei sea ohtu nende majanduskasvu ning vaesuse vähendamist. Majanduskasv ja kasvuhoonegaaside heite vähendamine on täielikult ühitavad. Mõjuhinnangus on näidatud, et arengumaade summaarne SKT kliimapoliitika rakendamisel oleks aastal 2020 ainult murdosa (1%) võrra väiksem kui SKT ilma kliimapoliitika rakendamiseta. Tegelikult on see vahe veelgi väiksem, võib-olla isegi negatiivne, kuna selles ei arvestata kasu, mida saadakse kliimamuutuse kahju vältimisest. Sama ajavahemiku jooksul peaks SKT Hiinas ja Indias kahekordistuma ja Brasiilias suurenema ligi 50%. Meil oleks kergem veenda arengumaid hakata võtma meetmeid, kui kõik suuremad arenenud maad vähendaksid oluliselt oma heiteid.

Allikas: TUÜ-IPTS, POLES

Paljud arengumaad teevad juba praegu oma majanduslike, julgeolekupoliitiliste ja kohaliku keskkonna kaitse meetmete kaudu jõupingutusi, mille tulemusel nende kasvuhoonegaaside heidete kasv on oluliselt vähenenud. Arengumaadel on palju poliitikavalikuid, mille kasu ületab kulused.

- Meetmed energiakasutuse tõhususe tõstmiseks, millega vähendatakse üha kasvavat muret energiahindade tõusu ja energiavarustuse kindluse pärast.
- *Taastuvate energiaallikatega seotud meetmed* on sageli kulutasuvad, sealhulgas maakohtade elektrivajaduse katmisel.
- *Õhu kvaliteedi alased meetmed* parandavad inimeste tervist.

- Prügilatest, kivisöekaevandustest, lagunevatest orgaanilistest jäätmetest ja muudest allikatest saadud *metaan* on odav energiaallikas.

Selliseid meetmeid saab tõhustada parimate tavade levitamisega meetmete algatamise ja kavandamise alal ning tehnoloogia alase koostööga. See võimaldab arengumaadel mängida tähtsamat osa ülemaailmsetes jõupingutustes heidete vähendamiseks. EL jätkab ja suurendab oma sellealaseid koostööjõupingutusi.

Arengumaade kaasamiseks edasiste meetmete võtmisse on hulk võimalusi.

(a) Uus lähenemisviis puhta arengu mehhanismile

Kyoto protokollis puhta arengu mehhanismi (Clean Development Mechanism – CDM) tuleks lihtsustada ja laiendada. CDMi kaudu saavad arengumaad praegu krediite investeerimiseks heite vähendamise projektidesse; arenenud riigid saavad neid vahendeid kasutada oma eesmärkide saavutamiseks ja nii tekitatakse suured kapitali- ja tehnoloogiasuured. CDMi kasutusala saaks laiendada nii, et see kataks terveid riikide sektoreid; heite eest saadaks krediite siis, kui terve riigi sektor täidab mingi eelnevalt kindlaksmääratud heitestandardi. Laiendatud CDM saab siiski toimida ainult siis, kui nende krediitide järele on suur nõudlus, ja see on nii ainult siis, kui kõik arenenud riigid võtavad endale suured heite vähendamise kohustused.

(b) Parem juurdepääs rahastamisvõimalustele

Majanduskasvu toetamiseks tuleb ennustuste kohaselt hakata iga aasta investeerima üle 130 miljardi euro elektritootmise uutesse viisidesse arengumaades. Peamised arengumaad ise tekitavad suure enamiku nendest vahenditest. See uus tehnika jääb töötama aastakümnete jooksul ja määrab kasvuhoonegaaside heite ajavahemikul pärast 2050. aastat. See tehnika peab olema tänapäeva tasemel ja sellega avaneb ainulaadne võimalus arengumaade heite vähendamiseks.

CO₂ heite oluliseks vähendamiseks energeetikasektoris on lisaks vaja umbes 25 miljardit eurot aastas. Seda tühikut ei saa täita ei CDMi kaudu, isegi kui seda laiendada eespool soovitud viisil, ega arenguabiga. Selle asemel on vaja ühendada CDM, arenguabi, uuenduslikud rahastamismehhanismid (nagu ELi ülemaailmne energiatõhususe ja taastuvenergia fond), sihtotstarbelised laenu rahvusvahelistelt rahandusametustelt ja vahendeid omavate arengumaade jõupingutused. Mida varem saab see tühik täidetud, seda vähem kasvavad arengumaade heited.

(c) Vald kondlik lähenemine

Teine võimalus on juurutada kogu valdkonda hõlmav kauplemine saastekvootidega ettevõtete tasemel valdkondades, kus on võimalused saaste seireks ja eeskirjade täitmise tagamiseks, eriti sellistes suure energiakasutusega sektorites nagu energeetika, alumiiniumi, raua, terase, tsemendi tootmine, nafta töötlemine, paberitelluloosi ja paberi tootmine, mis on enamasti avatud rahvusvahelisele konkurentsile. Sellised süsteemid võivad olla kas ülemaailmsed või riigisisised; arengumaade riigisisised süsteemid peaksid olema seotud arenenud riikide süsteemidega, kusjuures iga taolise sektori eesmärged tuleks järk-järgult tõsta, kuni need muutuvad sarnasteks arenenud riikides seatud eesmärkidega. See piiraks ka

suure heitega ettevõtete üleviimist riikidest, kus neile kohaldatakse heite vähendamise kohustusi, riikidesse, kus neile neid kohustusi ei kohaldata.

(d) Heite kindlaksmääratud piirkogused

Riigid, kes saavutavad arenenud riikidega sarnase arengutaseme, peaksid võtma endale heite vähendamise kohustused, mis vastavad riigi arengutasemele, heitele elaniku kohta, heite vähendamise võimalustele ning tehnilisele ja rahalisele suutlikkusele rakendada edasisi heite piiramise ja vähendamise meetmeid.

(e) Kõige vähem arenenud maad kohustusi ei võta

Kõige vähem arenenud maad kannatavad rohkem kui teised maad kliimamuutuse tõttu. Kuna nende kasvuhoonegaaside heitetase on madal, ei tuleks neile kohaldada kohustuslikku heite piiramist. EL laiendab veelgi oma koostööd kõige vähem arenenud maadega, et aidata neil lahendada kliimamuutusest põhjustatud raskusi, sealhulgas toiduainetega kindlustatuse, kliimamuutuse seire suutlikkuse, loodusõnnetuste korral tegutsemise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise parandamise abil. Kliimamuutuse mõjude leevendamiseks on vaja anda arenguabi, ent kõige rängemini kannatanud maadele tuleks anda lisatoetust kliimamuutusega kohanemiseks. EL ja teised peaksid ka aitama kergendada nende juurdepääsu CDMile.

6.3. Muud tegurid

Tulevases rahvusvahelises kokkuleppes tuleks käsitleda veel järgmist:

- Tehnoloogia muutmine nõuab edasist *rahvusvahelist teaduse ja tehnoloogia alast koostööd*. EL peaks tunduvalt laiendama oma teaduslikku ja tehnoloogilist koostööd kolmandate riikidega. See peaks hõlmama suuremastaabilisi tehnoloogia tutvustamise kavasid peamistes arengumaades, eriti süsiniku sidumise ja geoloogilise ladustamise alal. Rahvusvaheline teaduskoostöö peaks aitama mõõta piirkondlikku ja kohalikku mõju kliimamuutusele ja arendada välja sobivat kohandamis- ja leevendamisstrateegiat. Lisaks tuleks muu hulgas uurida ookeanide ja kliimamuutuse vahelisi seoseid.
- Kahe aastakümne jooksul on vaja täielikult peatada metsade pindala summaarsest vähenemisest tingitud heide; edaspidi on vaja see protsess ümber pöörata. *Metsade hävitamise peatamiseks* on vaja tõhusat rahvusvahelist ja riigisisest metsanduspoliitikat koos majanduslike stiimulitega. Peatselt on vaja suuri pilootprojekte, et uurida tõhusaid lähenemisviise, milles oleksid ühendatud riigi meetmed ja rahvusvaheline toetus.
- Meetmed riikide abistamiseks kliimamuutuse ebasoodsate tagajärgedega kohanemisel peavad olema tulevase ülemaailmse kliimakokkuleppe üks koostisosa. Vajadust kohaneda kliimamuutusega peaksid investeerimisotsuste tegemisel võtma arvesse nii riigiasutused kui ka eraisikud. Tuginedes 2007. aastal läbivaadatava ELi kliimamuutuse ja arengu tegevuskava rakendamisele, peaks EL tihendama oma liitlassidemeid arengumaadega kliimamuutusega kohanemise ja selle leevendamise alal.

- *Energiatõhususe normide alane rahvusvaheline kokkulepe*, mis hõlmab peamisi riike, kus toodetakse seadmeid, hõlbustab juurdepääsu turule ja aitab kaasa kasvuhoonegaaside heite vähendamisele.